

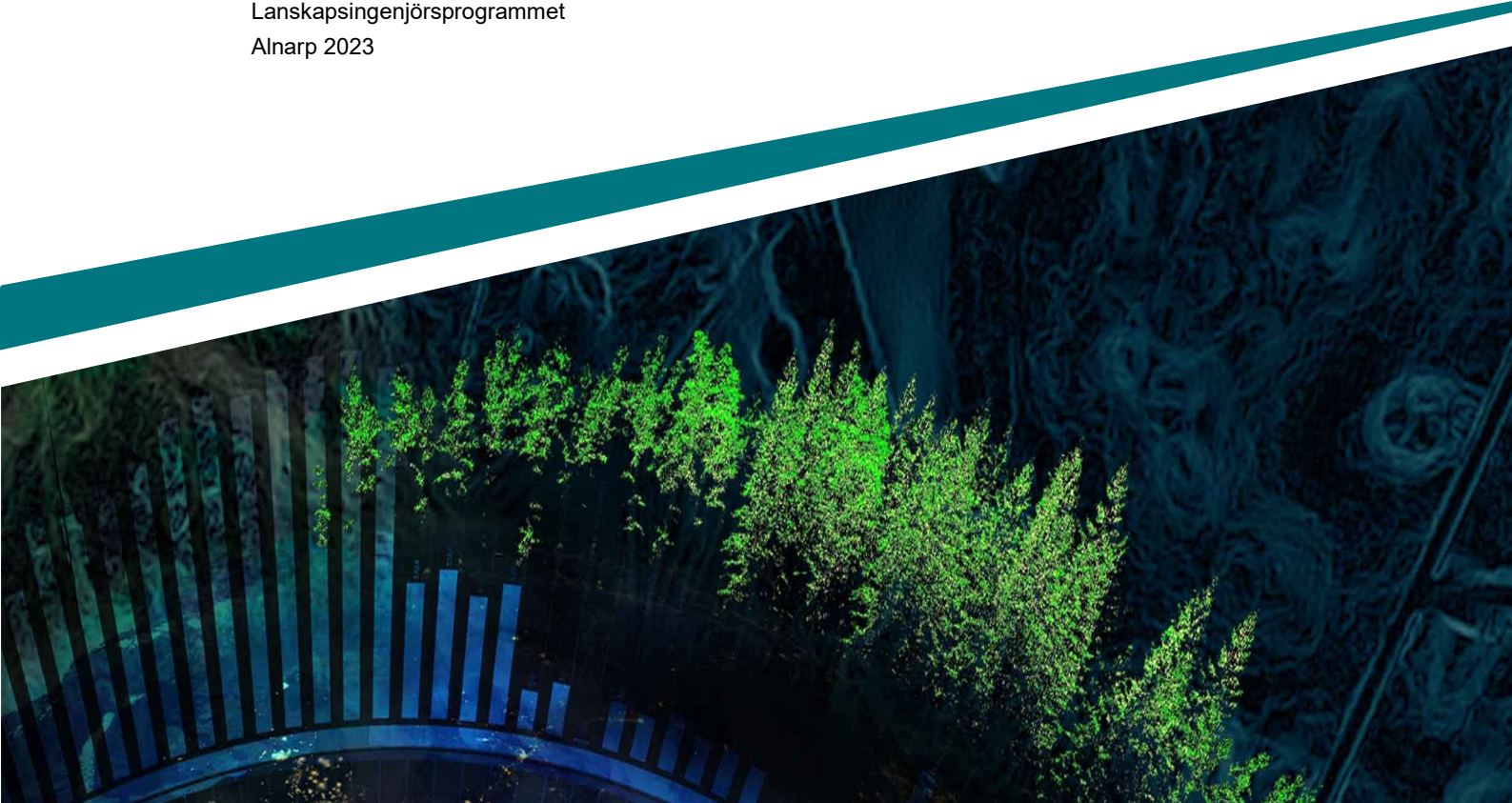

En skötselplan och utvecklingsidéer för stadsparken i Laholm

Rasha Allababidi

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Landskapsingenjörsprogrammet
Alnarp 2023

En skötselplan och utvecklingsidéer för stadsparken i Laholm

A maintenance plan and development ideas for the city park in Laholm

Rasha Allababidi

Handledare:	Anders Kristoffersson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator:	Sixten Lundqvist, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i Landskapsarkitektur, G2E - Landskapsingenjörsprogrammet
Kurskod:	EX0841
Program/utbildning:	Landskapsingenjörsprogrammet
Kursansvarig inst.:	Hanna Fors
Utgivningsort:	Alnarp
Utgivningsår:	2023
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Nyckelord:	Skötselplan, skötsel, Utvecklingsidéer, Laholms kommun, Stadsparken

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Förord

Detta arbete är ett examensarbete på 15-poäng, C-nivå, på landskapsingenjörsprogrammet vid SLU i Alnarp. Bilderna, figurerna och tabellerna som är använda i arbetet är tagna eller gjorda av författaren om inget annat anges.

Jag vill passa på att tacka min handledare Anders Kristofersson för hjälp och stöd under arbetstiden för mitt examensarbete. Hans kunskap och erfarenhet har varit ovärderlig för mig och jag är väldigt tacksam för alla hans insatser.

Jag vill också tacka Laholms kommun, stadsträdgårdsmästaren Johanna van Hirtum och skötselpersonalen Ida Eklund och Elin Wikell för alla fakta jag fick av dem för att kunna utföra examensarbetet. Utan hjälpen hade jag inte kommit så här långt. Ett stort tack till min familj och mina vänner som alltid varit här för min skull. Ett speciellt tack till min mamma och pappa för kärleken och för alla kaffe- och te koppar jag fått under arbetsgång.

Rasha Allababidi

Alnarp 2023

Sammanfattning

Uppsatsen handlar om att utforma en skötselplan och utvecklingsidéer för stadsparken i Laholm, med målet att behålla parkens karaktär och uppfylla dess funktioner. Detta har gjorts genom att samla in information från olika källor såsom en litteraturstudie, intervjuer med parkens personal och brukare, en platsanalys samt en enkät. Enkäten är en digital undersökning som riktats till besökare av parken för att få en bättre förståelse för deras önskemål och behov. Resultatet av dessa olika metoder har sedan använts för att formulera en skötselplan och utvecklingsidéer som tar hänsyn till de olika behoven och önskemålen hos brukarna.

En skötselplan är en dokumenterad strategi för att strukturera och förbättra skötselarbetet på en park eller grönyta. Den beskriver målen för området och de åtgärder som krävs för att uppnå dessa mål. En skötselplan kan bidra till en mer effektiv och hållbar skötsel genom att ge en gemensam strategi att följa, och kan också öka motivationen hos den anställda personalen och leda till en ökad kvalitet på skötselarbetet. I arbetet finns resultatet i form av ett förslag på skötselplan och utvecklingsförslag.

Det är viktigt att följa upp skötselplanen för Laholms stadspark för att bibehålla dess karaktär och funktion, genom att genomföra åtgärder beskrivna i planen och samla in information från olika källor för att skapa lämpliga utvecklingsidéer. Det är också viktigt att involvera olika intressenter och att överväga eventuella begränsningar och se till att skötselplanen används på ett lämpligt sätt.

För att få en bättre förståelse för vad brukarna av stadsparken i Laholm önskar och vilka förbättringar som är önskvärda, har feedback från dem samlats in genom enkäten och intervjuerna. I arbetet framhålls att genom att ta hänsyn till brukarnas åsikter och önskemål kan man skapa en park som är användbar och uppskattad av alla som besöker den.

Abstract

The essay is about designing a maintenance plan and development ideas for the park in Laholm, with the goal of maintaining the park's character and fulfilling its functions. This has been done by collecting information from various sources such as a literature review, interviews with park staff and users, a site analysis and a survey. The survey is a digital survey that is directed to visitors to the park to get a better understanding of their wishes and needs. The result of these various methods has then been used to formulate a maintenance plan and development ideas that take into account the various needs and desires of the users.

A maintenance plan is a documented strategy for structuring and improving maintenance work in a park or greenspace. It describes the goals for the area and the measures required to achieve these goals. A maintenance plan can contribute to more efficient and sustainable maintenance by providing a common strategy to follow, and can also increase the motivation of the employed staff and lead to increased quality of maintenance work.

It is important to follow up on the maintenance plan for the park in Laholm to maintain its character and function, by implementing the measures described in the plan and collecting information from various sources to create appropriate development ideas. It is also important to involve various stakeholders and consider any limitations and ensure that the maintenance plan is used appropriately.

To get a better understanding of what users of the park in Laholm want and which improvements are desirable, feedback from them has been collected through the survey and interviews. By taking into account the opinions and wishes of the users, a park that is usable and appreciated by all visitors can be created.

Innehållsförteckning

Inledning	8
1.1 Bakgrund.....	8
1.2 Syfte	8
1.2.1 Frågeställning	9
1.3 Avgränsning	9
1.4 Metod och material	9
Resultat	11
2.1 Litteraturstudie	11
2.1.1 Historia.....	11
2.1.2 Utformning av skötselplanen	11
2.1.3 Skötselutförande.....	13
2.1.4 Brukarundersökningar	13
2.2 Nulägesbeskrivning.....	14
2.2.1 Organisation	14
2.2.2 Stadsparken.....	14
2.3 Brukare.....	22
2.3.1 Enkät till brukare	23
2.3.2 Intervjuer med brukare.....	25
2.3.3 Analys av enkät och intervjun	25
2.4 Skötselplan.....	26
2.4.1 Skötselprodukter	26
2.4.2 Skötselmanualen	27
2.4.3 Tidsplanen	39
2.5 Utvecklingsidéer	40
2.5.1 Skötsel	40
2.5.2 Fjärilsängen	41
2.5.3 Djungelbäcken	41
2.5.4 Den äldre delen	41
2.5.5 Lekplatsen	41
2.5.6 Café:	42
2.5.7 Sittplatser	42
2.5.8 Magnoliaporten	43
Diskussion	44

3.1	Hur utformas skötselplanen på bästa sätt för att vara till nytta i personalens skötselarbete?.....	44
3.2	På vilket sätt kan Laholms stadspark skötas och utvecklas för att behålla sin karaktär och funktion?.....	45
3.3	Vad tycker brukarna om Laholms stadspark och hur kan deras önskemål uppnås?	47
	Slutsats	49
	Referenser.....	50
5.1	Publicerade källor:	50
5.2	Muntliga källor	52
5.3	Figurförteckning	52

Inledning

1.1 Bakgrund

Laholm stad ligger i södra Halland och är äldsta staden i länet (Laholms kommun 2020). I Laholms kommun bor mer än 25 000 invånare, 6800 av dem bor i Laholms tätort. Målet är 30 000 invånare år 2040 (Laholms kommun 2020). Kommunens plan är att bygga 100 bostäder per år för att uppnå målet till 2040 (Laholms kommun 2021b), vilket innebär att stadslivet i Laholm kommer att bli mer omfattande. På grund av förtätningen kommer grönyttorna i staden att bli besökta av fler människor, vilket gör att slitaget blir högre och mer skötsel kommer då att behövas (Boverket 2022).

Stadsparken i Laholm skapades av Peter Gaunitz och blev klar 2012. Parken fick priset Årets Park 2013–2015 på branschmässan Elmia (Laholms kommun 2019). Parken ligger centralt i Laholm och utnyttjas av olika brukargrupper som skolelever, barnfamiljer, äldre och övriga besökare från Laholm och dess omgivningar. Tanken med parken är att det alltid ska finnas något att upptäcka och att det ska vara minst lika intressant för barn och vuxna (Laholms kommun 2019).

I dagsläget finns det ingen skötselplan för stadsparken. Däremot sköter skötselpersonalen parken efter rutiner som de har (Eklund & Wikell 2022). I Laholms kommun jobbar dem nu med att skapa en skötselplan för hela kommunen (Hirtum 2022a). Skötselplanen är viktigt för kommunikation och styrning mellan de olika aktörer som är inblandade i driften av området (Boverket 2019). Eftersom skötselplaner är viktiga för parkens förvaltning kommer detta arbete att bidra med förslag som kan ligga till grund för den skötselplan som nu skapas för hela Laholms kommun.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att utforma ett förslag på skötselplan och utvecklingsidéer för stadsparken i Laholm. Målet med skötselplanen är att den ska innehålla skötselinsatser som leder till att de olika delarna i stadsparken i Laholm kan behålla

sin karaktär och uppfylla sina funktioner. Skötselrutiner som finns för stadsparken i dagsläget kommer att utgöra en grund för skötselplanen. Skötselplanen kommer också att baseras på litteraturstudier för att hitta de mest passande åtgärderna för att nå målet för varje del. Brukarna är en viktig del i arbetet eftersom det är de som kommer att använda parken och njuta av den. Därför har insamlade åsikter från brukarna och deras önskemål fått stor påverkan på de föreslagna utvecklingsidéerna och skötselplanen.

1.2.1 Frågeställning

Syftet att utforma ett förslag på skötselplan och utvecklingsidéer för stadsparken i Laholm bryts ner i följande tre frågeställningar:

1. Hur utformas skötselplanen på bästa sätt för att vara till nytta i personalens skötselarbete?
2. På vilket sätt kan Laholms stadspark skötas och utvecklas för att behålla sin karaktär och funktion?
3. Vad tycker brukarna om Laholms stadspark och hur kan deras önskemål uppnås?

1.3 Avgränsning

Arbetet kommer bara att behandla stadsparken i Laholm och inte hela kommunen. Ekonomi delen kommer inte att vara med i arbetet på grund av den begränsade tiden.

1.4 Metod och material

För att besvara frågeställningarna har olika metoder använts. En litteraturstudie har genomförts för att få en bild av stadsparken och dess historia. Litteraturstudien utfördes också för att kunna utforma en lämplig skötselplan och utvecklingsidéer för stadsparken. Källorna som är använda i litteraturstudien är att betrakta som pålitliga källor och utgörs t ex av Boverkets hemsida, SABO (2009), Persson et al. (2009), Horgby och Lindgren (2011) och Persson (1998). Dessa källor är pålitliga eftersom de har en ansvarig utgivare, källorna är respekterad inom sitt område och det går att jämföra med många andra källor. För att hitta vetenskapliga källor användes Google Scholar och Primo. Sökorden som har använts för att hitta bra källor är bland annat: skötsel, skötselplan, park skötsel, ängsskötsel, sandbädd, maintenance och green spaces management. Vid användning av de sökorden hittades olika referenser som till exempel (Randrup & Persson 2009). Historiska

fakta om stadsparken har hämtats från boken Gamla Laholm 2022. Föreningen Gamla Laholm publicerar en bok varje år och årets boks tema är Laholmare, handel och gröna miljöer.

Intervjuer genomfördes inledningsvis med stadsträdgårdsmästaren och sen genomfördes en intervju till med två skötselarbetare för att få veta hur parken sköts i dagsläget och vilka rutiner de har. Efter att skötselplanen blev klar intervjuades stadsträdgårdsmästaren och en skötselarbetare. Intervjuerna var semistrukturerade och temat var bestämt i förväg (Dalen et al. 2015). Första och andra intervjuerna utfördes i parken och sista intervjun utfördes på stadsträdgårdsmästarens kontor. Intervjuerna spelades in eftersom det var svårt att anteckna under intervjun. Inspelningarna laddades upp i Word som omvandlade ljudfilen till en text. Syftet med första två intervjuerna var att få en bas till skötselplanen och sista intervjus syfte var att få feedback på skötselplanen.

En plats analys genomfördes för att identifiera de olika skötselprodukterna och bestämma vilka skötselåtgärder som är lämpliga för platsen och ska vara med i skötselplanen. Platsanalysen genomfördes genom att gå ut i parken och observera de olika delarna och hur kan dessa delar beskrivs i skötselplanen. Vid platsanalysen användes en anteckningsbok och en kamera för att kunna beskriva parken och hitta olika problem och eventuella lösningar.

Skötselplanen och utvecklingsidéerna är också baserade på brukarnas behov och dessa identifierades med hjälp av slumpmässiga intervjuer med besökare i parken och en digital enkät. Enkäten skapades i Microsoft Forms och innehöll tre korta frågor som visar vad brukarna tycker och samtidigt inte är för lång. Enkäten delades i två stora Facebook-grupper i Laholm.

För att förstärka utvecklingsidéerna är dessa också baserade på insamling och studier av stödjande litteratur. Redovisning av litteraturen för utvecklingsidéerna görs under respektive utvecklingsidé.

Metoden bygger sammanfattningsvis på att göra inledande litteraturstudier dels om parken, dels om hur skötselplaner kan utformas och hur skötseln bör utformas. Denna information kombinerades med intervjuer av personal med ansvar för skötseln och brukarnas uppfattningar om parken vid utformningen av skötselplanen och utvecklingsidéerna. Slutligen förs en diskussion om hur väl syftet uppnåtts och de olika frågeställningar besvaras och sist presenteras de slutsatser som dras i studien.

Resultat

2.1 Litteraturstudie

2.1.1 Historia

Karlsson et al. (2021) skriver att det fanns ett tivoli under 1850-talet i norra delen av nuvarande stadsparken. Karlsson et al. (2021) förklarar att Tivoli är ett italienskt ord som betyder nöje i gröna och lummiga platser. I parken fanns också en dansbana. En Tivolipaviljong byggdes under senare hälften av 1800-talet. 1971 renoverades tivolipaviljongen och byggdes om till ungdomsgård Parketten. Tivolipaviljong var en plats för musicerande i minst åttio år. Varje år på 1:a maj från 1914 fram till 1944 spelade Laholms musikkår i parken. Tivoliparken gav skugga under sommarvarma dagar. Dessutom fanns den på några vykort. Några händelser ledde till att Tivoliparkens utformning och historia påverkades. Väst kustbanan byggdes 1880-talet och tåget körde genom parken mot stationen. Byggandet av vattentornet 1909, stadshotellet 1913, tingshuset och parkskolan 1915 påverkade Tivoliparken och den lummiga känslan samt nöjeslivet i Laholm (Karlsson et al. 2021).

1996 gick sista tåget genom staden. Anläggning av stadsparken började 2007 norr om gamla parkdelen. Banvallen som var åtta meter hög med järnvägen schaktades bort. Och kommunen kontaktade Peter Gaunitz landskapsdesigner och biolog för att utforma stadsparken. År 2013 fick Stadsparken priset Årets park på Elmia (Laholm 2022).

2.1.2 Utformning av skötselplanen

Genom skötselplanen beskrivs målen för området samt åtgärder som leder till målet (Boverket, 2019b). Att ha ett gemensamt mål som man arbetar efter är viktigt för att skapa ett strukturerat skötselarbete (SABO, 2009). För att skapa ett bra grönområde är det viktigt att skötsel och underhåll är välorganiserat, effektivt och långsiktigt hållbart (Lindholst et al. 2016). Skötselpersonalen kan bli mer motiverad om de känner att deras personliga ambitioner och motiv, som kan vara relaterade till deras professionella roll och förväntningar, erkänns och bekräftas av andra (Lindholst 2008). Lindholst (2008) menar att det ökar personalens engagemang i arbetet och därigenom öka kvaliteten på det utförda arbetet. En bra struktur och ett bra samarbete kan också bidra till att öka motivationen hos skötselpersonalen (Lindholst 2008).

Författarna i Gröna Fakta 2009 skriver att kvalitén bestäms och beskrivs i upphandlingar för att förvaltare ska kunna uppnå dessa kvaliteter (Persson et al. 2009). Horgby och Lindgren (2011) har i skötselmanualen en tydlig struktur med huvudgrupper som tillsammans innehåller 25 skötselprodukter. Under varje skötselprodukt beskrivs skötselprodukten och skötselkraven. Efter det beskrivs skötseln som innebär åtgärder som utförs med en jämn frekvens över året och minst en gång per år. Sist i beskrivningen av skötselprodukten kommer underhåll, vilket beskrivs som åtgärder som ska göras för att utveckla eller återställa vissa funktioner. Skötselmanualen för bostadsgårdar 2011 har också övergripande skötselåtgärder som gäller alla skötselprodukter. De övergripande skötselåtgärderna beskrivs först istället för att upprepa dem under varje skötselprodukt (Horgby & Lindgren, 2011).

Persson (1998) beskriver i skötselmanualen 8 olika typer av ytor som delas i 25 olika skötselprodukter. Skötselmanual 98 är avsedd att användas som en utgångspunkt för beskrivning av skötseln i olika sammanhang som till exempel parkförvaltning, kyrkogårdsförvaltning och förvaltning av bostadsgårdar. Persson (1998) skriver att skötselmanualen inte gäller etablerings skötsel utan skötsel efter att planterade ytorna har etablerat sig. Under varje skötselprodukt finns det en kort beskrivning av skötselprodukten och dess kvalitet och mål. Därefter beskrivs skötselåtgärder och hur ofta de utförs (Persson, 1998).

Efter analys av de olika skötselmanualerna och skötselbeskrivningarna valdes de bästa alternativen för skötselplanen för stadsparken i Laholm. Skötselplanen ska vara tydlig för skötselpersonalen som kommer att utföra skötselarbetet. Därför valdes att dela upp skötseln i 8 huvudtyper som i sin tur delas i 23 skötselprodukter. Först i skötselplanen presenteras en karta som visar de olika skötselprodukterna och var de finns i parken. Det är också ett sätt att göra skötselarbetet mer överblickbart för skötselpersonalen. Därefter kommer under varje skötselprodukt en beskrivning av produktens kvalitet och funktion. Efter kvalitets- och funktionsbeskrivningen beskrivs de olika skötselåtgärderna som leder till att skötselprodukten ska uppnå sin kvalitet och funktion. För att skötselpersonalen ska kunna hitta skötselprodukten lätt i parken beskrivs också i vilket rum i parken produkten kan hittas. Vid varje skötselprodukt finns en bild som visar skötselprodukten. Efter skötselmanualen kommer en tidsplan som visar de viktigaste skötselåtgärderna under året. Målet med tidsplanen är också att göra det tydligare för skötselpersonalen när de ska utföra de olika åtgärderna. Tidsplanen hjälper också kommunen att bedöma behovet av skötselpersonal.

En skötselplan är ett viktigt verktyg för att förbättra skötselarbetet och ge struktur åt det (Boverket 2019b). Det är också viktigt att överväga eventuella begränsningar och se till att planen används på ett lämpligt sätt (Boverket 2019a).

2.1.3 Skötselutförande

Det är viktigt att använda bra förvaltningsmetoder för att se till att grönyterna fungerar bra och kan utvecklas kontinuerligt (Jansson & Randrup 2020). Jansson & Randrup (2020) skriver att skötsel av grönytor kommer att variera beroende på deras specifika egenskaper och typ. Vissa grönytor kräver mer och/eller annorlunda skötsel och underhåll än andra (Jansson & Randrup 2020).

Skötselutförandet har i arbetet hanterats på flera olika sätt. Skötselpersonalen har intervjuats för att ge en inblick i deras erfarenheter och förståelse för de olika skötselprodukterna. Dessutom har kunskap från olika kurser om skötsel av olika växter och planteringar använts. En kombination av intervjuer med personal, egen kunskap och anpassning efter kraven i varje skötselprodukt har använts för att säkerställa att skötselarbetet utförs på ett effektivt och långsiktigt hållbart sätt.

2.1.4 Brukarundersökningar

För att ta reda på vad brukarna tycker används olika metoder för att samla in data (Bryman & Nilsson 2018). Bryman och Nilsson (2018) presenterar flera olika metoder, såsom intervjuer, enkäter och gruppdiskussioner.

Dalen et al. (2015) förklarar att användning av intervjuer som datainsamlingsmetod ger en mer detaljerad bild av brukarnas attityder, värderingar och beteenden. För att göra detta på ett effektivt sätt är det viktigt att formulera frågorna på rätt sätt, välja rätt typ av intervjuformat, bestämma målgruppen och förbereda sig för intervjuerna. När intervjuerna är genomförda är det viktigt att analysera resultatet för att få en förståelse av vad brukarna tycker, och det är bra att jämföra resultatet med andra data för att få en bättre bild (Dalen et al. 2015).

Gruppdiskussioner med brukarna ger en djupare förståelse av vad de tycker och värderar. Detta kan vara en bra metod för att fånga upp olika synvinklar och få en mer rörlig bild av vad brukarna tycker (Bryman & Nilsson 2018).

Trost och Hultåker (2016) skriver att enkätundersökningar är en metod för att samla in data om vad brukarna tycker. Det är viktigt att formulera frågorna på rätt sätt, välja lämpligt svarsalternativ, bestämma målgruppen, sprida enkäten och samla in och analysera resultatet. Genom att följa dessa steg kan man få en förståelse för vad brukarna tycker om en produkt eller tjänst (Trost & Hultåker 2016).

2.2 Nulägesbeskrivning

2.2.1 Organisation

Laholms kommun består av fem förvaltningar: Barn- och ungdomsförvaltning, Kommunstyrelsens förvaltning, Kultur- och utvecklingsförvaltning, Samhällsbyggnadsförvaltning och Socialförvaltning (Laholms kommun 2021a). Skötsel av stadsparken ingår i samhällsbyggnadsförvaltningen (Hirtum, 2022b). Samhällsbyggnadsförvaltningen delas i tre delar: räddningstjänst, samhällsservice och samhällsutveckling. I sin tur består samhällsutveckling av fyra enheter: Plan och exploateringsenhet, byggnadsenhet, miljöenhet och driftenhet (Laholms kommun 2022b). Skötsel i stadsparken görs av driftenheten (Hirtum 2022b). Driftenheten är ansvarig för skötsel och underhåll av kommunens gröna ytor, gatubelysning och offentliga miljöer (Laholms kommun 2022b). När parkförvaltningen hamnar längre ner i den hierarkiska organisationen kan det innebära att de har mindre makt och inflytande (Randrup & Persson 2009). Det kan leda till att förvaltningen av stadsparken och andra grönområden i Laholm inte prioriteras lika högt som om det funnits en egen parkförvaltning.

Laholms kommun (2021b) visar att de internationella miljömålen om rikt växt- och djurliv och fyra andra mål har hög prioritet i samhällsplaneringen i Laholms kommun. För att uppfylla dessa mål är ett utökat arbete med grön infrastruktur och ekosystemtjänster viktig och har stor påverkan på den internationella mål. Därför pågår arbetet med en översiktsplan för kommunen och det är av stor vikt att den görs på rätt sätt. Dessutom är översiktsplanen viktig för att smalna av kommunens olika verksamheter och skapa goda planeringsförutsättningar (Laholms kommun 2021b)

2.2.2 Stadsparken

Stadsparken ligger centralt i Laholm. Norr om parken finns busstationen och centrum, medan en grundskola ligger nordväst och kyrkogården ligger söderväst. Söder om parken finns tennisbanor, en idrottsplan, Campus Laholm, Coop och en förskola. En vårdboende ligger på nordostsidan av parken. Runt om parken finns det många bostäder. (se figur1)

Stadsparken består av olika rum. En del är ny anlagda stadsparken och den andra delen är den gamla delen med stora träd, buskage och gräsmatta. Det finns också områden i stadsparken som växer fritt och består av träd, buskar och fältvegetation. Här följer en genomgång av de olika delarna baserat på intervju med personal om hur de sköter parken idag och litteraturstudien.

Figur 1- En karta över Stadsparken i Laholm © Lantmäteriet

Ifvarssons trädgård

Karlsson et al. (2021) skriver att Carl Ifvarsson var en politiker i slutet av 1800-talet. Han var en riksdagsledamot och var påtänkt att erbjudas posten som statsminister. Statyn som finns i Ifvarssons trädgård föreställer Carl Ifvarsson (Karlsson et al. 2021).

Det är första rummet och finns på norrsidan. Trädgården fanns innan stadsparken, men designen av den ändrades och känslan är nästan densamma. I trädgården fanns det framför allt *Rhododendron*, *azaleor* och ett *Ginkgo biloba* träd som är 100 år gammalt och de finns fortfarande. Här växer också *Hamamelis x intermedia*, *Viburnum*, *Magnolia*, *Nyssa sylvatica*, *Liquidambar styraciflua*, *Cornus*, *Hortensia*, *Epimedium*, *Brunnera macrophylla*, *Geranium*, och *Lathyrus vernus*.

Öster om Ifvarssons trädgård finns den runda dammen som tillsammans med den raka kanalen skapar en siktlinje mot vattentornet. Den runda dammen och den raka kanalen utgör en tydlig kontrast till de vilda formerna i savannen och vedlunden. (Laholms kommun 2022a)

Eklund och Wikell, (2022) säger att under våren klipps perennerna ner och ogräset som har hunnit växa rensas bort. Efter blomningen av magnolian avgörs om det finns behov av beskärning. De beskärs på sensommaren och hösten i så fall. Det är ganska mycket ogrärensning under sommarsäsongen. Med hjälp av marktäckningen med barkflis blev man av med flera timmars ogrärensning. Den är lagd för tre år sedan och nu har den förmultnat. Det finns en tom sträcka mitt i planteringen. Det är väldigt blött precis där och ingen växt har överlevt där. Kommunen har också lagt grus men det har inte heller hjälpt. Den tomma sträckan syns inte när växterna blommar och när bladverket spricker ut. Gräsmattan i Ifvarssons trädgård är en fin gräsmatta, så den bör klippas en gång i veckan under växtsäsongen. Kommunen har börjat harva grusgångarna för att slippa manuell rensning, men ändå behöver det rensas manuellt i vissa delar som man aldrig kommer åt längst in vid kanten. Löv och annat växtmaterial som ligger kvar på grusgångarna och förmultnar blir ogräsets bästa växtplats, men samtidigt är det svåråtkomligt vid harvning. Det som gör att fler ogräs växer på kanten är att det inte finns kantstenar eller kantstöd som förhindrar jorden att hamnar på grusgången (Eklund & Wikell 2022).

Eklund och Wikell, (2022) förklarar att det finns ett jättebekymmer med åkerfräken på flera ställen i parken som till exempel i Ifvarssons trädgård där skötselpersonalen haft problem med den. Ogräsbekämpning med HeatWeed användes för att få bort åkerfräken men den gav bara direkta resultat och ingen lösning för att få den bort helt. Skötselpersonalen hinner inte upprepa behandlingen flera gånger under säsongen. Åkerfräken syns tydligt här och det är fullt av dem eftersom plantorna här är små (Eklund & Wikell 2022).

Savannen

Savannen utgörs av en stor perenn rabatt. Här växer bland annat *Ratibida columnifera*, *Coreopsis lanceolata*, *Heliopsis helianthoides* och olika slags gräs, som till exempel *Andropogon gerardii*. Savannen är en ståndortsrabatt vilket innebär att växterna kommer från samma ståndort, Östra Nordamerika (Laholm 2022).

Enligt SGU består terrassen av lera-silt. I savannen har de lagt en sandväxtbädd som är 15 cm djup. I början valdes att plantera två sorters träd, korstörne och hagtorn i savannen, men de trivdes inte på grund av leran (Laholms kommun 2022a).

Savannen ska hållas fri från organiskt material för att mull inte ska bildas i växtbädden. Växterna är valda för att trivas i väl-dränerad och näringsfattig jord.

Från början frösåddes växterna i savannen för att minska anläggningskostnaderna istället för att plantera plantor. 70 % av rabatten består av olika slags av gräs med olika ax och fina varierande vinterfärger. Exempel på gräs är *Andropogon gerardii*, *Anemanthele lessoniana* och *Elymus virginicus* (Laholms kommun 2022a).

På grund av konkurrens mellan växterna i savannen växer vissa bättre än andra och en del växter kan försvinna. Därför behövs en reovering då och då. 2018 utfördes en reovering i samarbete med Peter Korn för en del av savannen. Först togs rotogräs bort. Därefter lades en 20 centimeter tjockt sandlager och planterades med mindre mängd gräs. Målet var att få längre blomningstid. 2019 utfördes ytterligare en reovering där rotogräset togs bort och ett tjockt sandlager lades på (Laholms kommun 2022a).

Eftersom det kan vara svårt att få tag på vissa perenner som växer på Savannen valde kommunen att föröka dem själva genom att samla frön från perennerna och så dem. Därefter planterades de 500 egenodlade plantorna i Savannen. Kommunen har också förökat växterna genom att dela dem (Laholms kommun 2022a).

Senaste reoveringen gjordes 2022 längs med gång och cykelbana. Här har de planterat och sått perennerna. En del nya sorter har tillkommit på Savannen vid reoveringen för att få tillbaka den rikblommiga savannen som den var i början. (Laholms kommun 2022a)

På vårkanten efter att snön har smält, men innan krokusarna kommer då ska savannen slås och allt material krattas och samlas upp. Det ska vara så rent som möjligt för att växtmaterialen inte ska förmultna. När det börjar växa rensas ogräs som gullris och vissa svenska arter som växer i savannen. Det kräver kunskap och utbildad personal som vet vilken växt som tillhör Savannen och vilket som är ogräs. Kanterna och utsidorna rensas först sen tar man det i mitten, vilket beror på hur mycket skötselpersonalen hinner. Savannen i sig är ett stort eget projekt som alltid förändras på grund av konkurrens, egen påverkan och utveckling som sker för att få fram mer blommor och färger. Eftersom det inte finns någon skötselplan nu som skötselpersonalen kan gå efter blir det väldigt beroende på vad de hinner och vad de tycker. De skulle vilja göra mer än vad de hinner (Eklund & Wikell 2022).

Enligt Korn (2012) kommer ogräsrensning att bli mindre i sandbädds planteringen. Korn menar att sandbäddsytan torkar upp snabbt och då blir det svårare för ogräsfröerna att gro och etablera sig i bädden. Det blir också lättare att dra upp ogräset från sanden än från vanlig jord (Korn 2012). Sandbädden ska vara väl-dränerad och den ska vara minst 20 cm djup (Korn 2012). Terrassen i stadsparken är lera vilket kan påverka dräneringen i savannen.

Vedlunden /Woodland

Vedlunden är en öppen trädgårdsdunge med olika träd, buskar och perenner som härstammar från Östra Nordamerika. Växterna ska själva bestämma hur de vill växa i vedlunden och kontrollen ska hållas till minimum i den delen (Laholms kommun 2022a).

Vedlunden är en mästarrabatt från 2013. Mästarrabatter är rabatter som skapas för vanliga trädgårdar av mästaren i trädgård, varje år mellan 2006–2015 publicerades en ny rabatt med bilder, skisser och växtförteckningar. LRF Trädgård/Plantskola står bakom Idén med mästarrabatten (Växforum u.å.).

Haggren (2012) skriver att ståndorten i vedlunden är skuggigt läge och jorden är lättfuktig, näringsrik och lätt surt. Vedlunden beskrivs som en dynamisk plantering och med det menar Peter Gaunitz att en del av växterna få bestämma själva var de vill växa. Därför valde han växter som gärna sår sig själv, till exempel *Lunaria annua*. Trädstubbar och fallande grenar lämnas på planteringen vilket symboliseras också dynamiken i naturen. De döda träd och veden som lämnas på vedlunden gynnar också den biologiska mångfalden genom att vara bo plats för olika insekter och svampar. Gångar som gå genom vedlunden och sittplatser gör att folk passerar genom plantering och pausa och vill vara i den (Haggren 2012). Vedlunden är vacker under större delen av året. Tack vare de valda växterna med fin vår och sommarblomning, fina höstfärger och även fina fröställningar och fina grenar under vintern.

Eklund och Wikell (2022) säger att perennerna trimmas ner på våren och får ligga kvar i rabatten för att förmultna och förbättra jorden. Kanten mot gräsmattan är jättejobbig att sköta eftersom gräset växer in i rabatten. Det tar mycket tid att skära gräset och hålla det borta från rabatten. Det växer mycket rotogräs som är svåra att gräva upp. *Carex morrowii* 'Ice Dance' planterades nyligen i vedlunden som en marktäckare. Den kommer från Japan och inte från nord Amerika därför tillhör den inte vedlunden. Men den är vacker och vintergrönt och är återanvänd från hösturnor planteringar i kommunen. Det finns en diskussion om den ska stanna kvar i vedlunden eller inte. En del träd i vedlunden har dött och en del växer inte bra. Det beror på att terrassen består av styv lera och att vattnet kan bli stående med risk att det fryser och då skadar växterna. Vid anläggningen lade man torvjord ovanpå leran. Nu har torven brutits ner och man kan se trädens klump. Ingen jord har fyllts på efter anläggningen. Nu efter tio år behövs värdering av hur det ser ut nu och hur det ska se ut i framtiden. Det finns också en diskussion om vem som ska få tolka *Peter Guantz* konstnärliga design och vem som ska bestämma hur vedlunden ska se ut för att allt ska fungera bättre (Eklund & Wikell 2022).

Lekplatsen

Det finns två lekplatser i stadsparken. Den ena platsen finns i södra delen av parken vid vattentornet. Den delen består av en gunga och en rutschkana. Marken under lekredskapen är belagd med fallsand. Den andra lekplatsen finns i norra delen av parken. Den lekplatsen består av tvådelar, den nedre delen är plan och jämn och anpassas mer till små barn. De original lekredskapen är skapade av snickaren konstnären Anders Ölund. De är gjorda av almträ som kommer från döda almar efter almsjukan (Laholms kommun 2022a). Ölund använder sig mest av alm som har vuxit i Laholm, Båstad och Halmstad (Ölund.com). En del av lekredskapen som är gjorda av alm gick sönder och bytes till andra ”traditionella” lekredskap. Däremot består andra delen av en rutschbana som finns på bäcken och en linbana för äldre barn och en lekställning (Laholms kommun 2022a). Bäckan är används också av barn för lek och andra aktiviteter där barnen använder sig av olika naturelement för lek som hasselbuskarna.

Här ska gräset klippas varannan vecka. Grusgångarna rensas från ogräs och skräp plockas upp minst en gång per vecka. Papperskorgarna töms också regelbundet. Träflisen vid rutschkanan fylls på och fall sanden kompletteras vid behov. Lekredskapen tvättas och besiktas enligt kommunens rutiner (Eklund & Wikell 2022).

Scenen och Cafét

Cafét ligger uppe i höjden, här fanns Tivolipaviljongen förr i tiden och runt byggnaden fanns det grusgångar, sittplatser, syren planteringar under skuggan av stora träd (Laholms kommun 2022a).

Norr om scenen finns två rabatter som utgör en avgränsning till scenen för att det ska kännas som ett rum. Samtidigt ska det inte vara alltför höga växter om det skulle vara jättemycket publik. Då ska de kunna stå även på andra sidan av rabatten och titta på scenen. Rabatterna ligger längst med backen och runt dem finns en kant av cortenstål, som är en gräns mellan gräsmattan och rabatten. Kanten hjälper till att hålla gräset borta från rabatten, men den är inte 100% effektivt eftersom den är låg. Kanten har nackdelen att man måste trimma gräset, men det är bättre än att gräset växer in i rabatten och man slipper kantskärning. Det är torrt i rabatten därför trivs *Bergenia cordifolia* och *Hortensia* inte här. Skötselpersonalen tycker också att rabatterna vid scenen är tråkiga med *Spiraea betulifolia*, de menar att alla växter i parken är unika förutom spirean här (Eklund & Wikell 2022).

Grusgångarna fylls på vid behov, till exempel när det kommer kraftiga regn. Ogräsrensning och skräpplockning utförs på grusgångarna vid scenen och cafét. Det brukar finnas mycket skräp på scenen (Eklund & Wikell 2022).

Fjärilsängen

Laholms kommun (2022a) beskriver att under högsommaren, när Fjärilsängen blommar och ser ut som ett hav av färgglada blommor och polinatörer, är det högtid för Fjärilsängen. Denna äng ligger på en sluttande backe och därför finns det olika växt förhållande på ängen. Den är uppdelad i två delar med en diagonal linje från scenen ner till nässelbacken. Den ena delen är en torr och sur äng med en fuktig del i mitten, medan andra delen är en torr kalkäng där 30 ton kalk lagts till vid anläggningen av ängen. De flesta växterna har såtts in som frö, men en del har utgjordes av färdiga plantor. Exempel på växter i Fjärilsängen är, smörboll, kabbeleka, baktimjan, backsippa, mandelblom och brudtistel. I Fjärilsängen finns det några buskar som *Juniperus* och *Prunus spinosa* (Laholms kommun 2022a).

En inhägnad nässelback finns i utkanten av fjärilsängen. Nässlorna är viktiga för färgglada dagfjärilar eftersom de lägger sina ägg på nässlorna. När äggen kläcks och blir till stora fjärilar får de nektar från Fjärilsängen. Bredvid nässelbacken finns det en hög ved som är ett insektshotell (Laholms kommun 2022a).

Här klipps växterna när fröna har släppts och växtmaterialet får ligga kvar på ängen i en till två veckor innan det samlas upp. Målet är att det inte ska bli för mycket material som förmultnar och ger näring på ängen. Löven som hamnar på ängen under hösten tas upp med en "dammsugare". Nässlorna intill staketet får vara kvar och klipps inte, eftersom de är en skyddad plats för insekter (Eklund & Wikell 2022).

Vilda skogen

Vilda skogen representerar den svenska lövskogen med träd som till exempel *Fagus sylvatica*, *Quercus robur* och *Sorbus*, buskar som *Prunus spinosa*, buskros *Rosa* och *Lonicera xylosteum*, undervegetation som *Athyrium filix-femina*, *Pulmonaria*, *Boraginales*, *Galium odoratum* och *Convallaria*. Vilda skogen är 4000 kvm och där får de inhemska arterna växa i "kontrollerad frihet" (Laholms kommun 2022a). I vilda skogen finns en gångstig som är belagd med träflis. Det finns också en bäck som rinner i mitten av Vilda skogen, och det finns gångbroar som går över den.

Gångarna i vilda skogen ska fyllas med träflis varje år. Det är mycket ogrärensning i vilda skogen särskilt längs grusgången. Vissa träd och buskar fröar sig eller skjuter rotskott som också behöver rensas. För att undvika att vilda skogen blir igenväxt krävs också beskärning. För några år sedan såddes och planterades växter som skulle fungera som undervegetation för att hålla ogräset i schack, men de har inte spridit sig överallt än. Det som trivs bäst är smultron *Arbutus*, balkansippa *Anemone blanda* och majbräken *Athyrium*. Efter att träden och buskarna har vuxit har det

blivit mörkt under dem och inte många växter trivdes i mörkret. Därför behövs en viss gallring i vilda skogen (Eklund & Wikell 2022).

Den kommer att skötas som en naturskog där död ved och träd lämnas på plats. Marktäckningen används som ogrärensningens metod istället för skyffeljärn eftersom marktäckning håller fukten i marken och är nyttig för mikroorganismer och för växterna.

Vårbacken

Vårbacken blommar från januari till början av maj, med ett hav av blå, lila och gula blommor under de stora bokträden. Vid anläggningen av Vårbacken grävdes gräset bort och 300 000 lökar, knölar och rhizom planterades. Sedan lades det på ett jordlager och gräset såddes. Här växer bland annat, *Eranthis hyemalis*, *Galanthus nivalis*, *Crocus vernus*, *Fritillaria meleagris*, *Iris* och *Scilla*.

Vårbacken gödslas med benmjöl. För att hålla rådjuren borta från vårblommorna används *Trico Garden* som innehåller får fett och är kravmärkt. Gräsmattan klipps ner först när lökens blad har vissnat ner (Eklund & Wikell 2022).

Djungelbäcken

Djungelbäcken är tänkt att kännas som en tropisk djungel, så de valda växterna har stora blad för att förstärka den känslan. Exempel på växter som finns här är *Aralia*, *Aralia spinosa*, *Magnolia obovata* och *Magnolia tripetala* (som har jättestora blad), *Picea breweriana*, *Paulownia tomentosa* och *Catalpa x erubescens 'Purpurea'*. Djungelbäcken ska vara en lummig och mysig grönplats. I mitten av rummet rinner det en bäck med gångbroar (Laholms kommun 2022a).

Ogräsbekämpning utförs i Djungelbäcken. Beskrining utförs också för att säkerställa framkomlighet och säkerhet. Dessutom behövs en viss gallring utförs för att hålla bort träden som inte hör hemma i Djungelbäcken och som skuggar de andra träden. Vissa träd växer också snett eller bara uppåt mot solen, och dessa måste också gallras (Eklund & Wikell 2022).

Magnoliaporten

Magnoliaporten består av olika magnoliabuskar- och träd med några *Euonymus alatus* och marktäckning med *Lysimachia clethroides*. Detta rum är vackrast under våren när magnolian blommar och i högsommar när vitlysning blommar.

I magnolia porten finns det en skulptural sittbänk som är gjord av konstnären Anders Öland. Den här bänken är gjord av en speciell ek som var planterad av Per Osbeck som var präst och lärare från Laholm. Dessutom var han lärjunge till Carl

von Linné. Eken dog och Anders Öland kunde skapa den unika sittbänken av det. Sittbänken finns idag i magnoliaporten i stadsparken i Laholm. (Laholms kommun 2022a).

På våren klipps perennerna ner och materialet lämnas kvar. Under hösten täcks det med löv som samlas från andra delar i parken, till exempel från fjärilsängen. Löven hjälper till att hålla fukten i marken och ger också näring och förbättrar jorden. Magnoliorna beskärs efter blomningen men det hinnas alltid med (Eklund & Wikell 2022).

Knytkalaserabatten

Rabatten skapades för ett antal år sedan under parkens dag av publiken och Laholmarna. Peter Bengtsson och Gunnel Carlsson ledde arbetet med att utforma rabatten. Växterna som planterades i rabatten kommer från publiken. Rabatten ligger mellan Magnoliaporten och tennisbanorna. I nuläget sköts rabatten av medlemmar i Laholms trädgårdssällskap (Laholms kommun 2022a). Marken ägs av Laholms kommun så det är kommunen som ska sköta rabatten ifall Laholms trädgårdssällskap inte sköter den (Eklund & Wikell 2022).

Lindgläntan

I Lindgläntan växer upp stora lindar-*Tilia* på en gräsmatta och under träden finns en ring med sittbänkar som är skapade av konstnären Anders Öland (Laholms kommun 2022a).

Vattentornet

Vattentornet i Laholm byggdes 1909 och är 36,5 meter högt. Det är byggt av tegel och kan ses från hela staden. Området runt vattentornet är belagt med en bruksgräsmatta, och runt gräsmattan finns det en asfalterad gång- och cykelväg. Det finns också en lekplats med en gunga och en rutschkana, samt fallsand under lekredskapen (Laholms kommun 2022a).

Gräsmattan klipps ner och trimmas. Nedanför vattentornet finns det en lite vildare del som sköter sig själv. Den här vildare delen är ganska blött och nyligen skapades där en faundepå (Eklund & Wikell 2022).

2.3 Brukare

Laholms kommun (2021b) skriver att de vill att invånare involveras i de kommunala verksamheterna. De menar att involvering skapar ett samhälle där folk trivs och vill bo. Med hänsyn till dessa målsättningar från kommunen är det

viktigt att analysera vad brukarna tycker om parken och vad de har för önskemål. Det gäller egentligen för parkens medarbetare, oavsett kommunens målsättningar, om man vill ge brukarna så bra parkupplevelse som möjligt. I detta arbete har en enkät och intervjuer med brukarna genomförts för att få en bättre förståelse av brukarnas åsikter om stadsparken och för att kunna involvera dem i skötsel och utvecklingen av parken.

2.3.1 Enkät till brukare

I detta arbete har en enkät till brukare genomförts och denna skapades i Microsoft Forms. Enkäten består av tre frågor som rör användningen av Stadsparken i Laholm. Den första frågan handlar om hur ofta personen brukar vara i parken, den andra frågan handlar om vilken/vilka delar av parken som är brukarens favorit, och den tredje frågan handlar om hur parken kan bli bättre.

Enkäten delades i två Facebook-grupper. Första gruppen är *Du vet att du är från Laholm* och består av 5273 medlemmar. Under information om gruppen står det att gruppen är öppen för alla som har någon form av anknytning till Laholm, oavsett om det är genom att vara född där, bo där eller bara gilla staden. Den andra gruppen är *Vad händer i Laholm med omnejd?* och består av 12 063 medlemmar. Gruppens syfte är att hålla medlemmarna uppdaterade om vad som händer i Laholm och dess omgivningar. Båda grupperna är inriktade på de som bor i Laholm eller som gillar Laholm. Därför är mest troligt att de som svarade på enkäten bor i Laholm, har bott där eller gillar Laholm. Eftersom båda grupperna riktar sig till vuxna personer som använder Facebook, är det troligt att de som svarade på enkäten är vuxna personer. Totalt har enkäten besvarats av 54 personer. Det gör att svaren på enkäten kanske skulle se annorlunda om fler svarade. De som svarade på enkäten hade sina åsikter och önskemål och de är en grupp brukare vars åsikter är viktiga för att de använder parken oavsett hur stor gruppen är.

Första frågan: Hur ofta brukar du komma till Stadsparken?

Det framgår att det finns olika frekvenser av besök till stadsparken i Laholm. En del av personerna (9 personer) besöker parken varje dag. Detta kan tyda på att parken är en viktig plats för dessa personer och att de har en stark anknytning till den. Andra personer besöker parken med lägre frekvens, såsom en gång per vecka

● Varje dag	9
● En gång per vecka	16
● En gång per månad	12
● Sällan	17

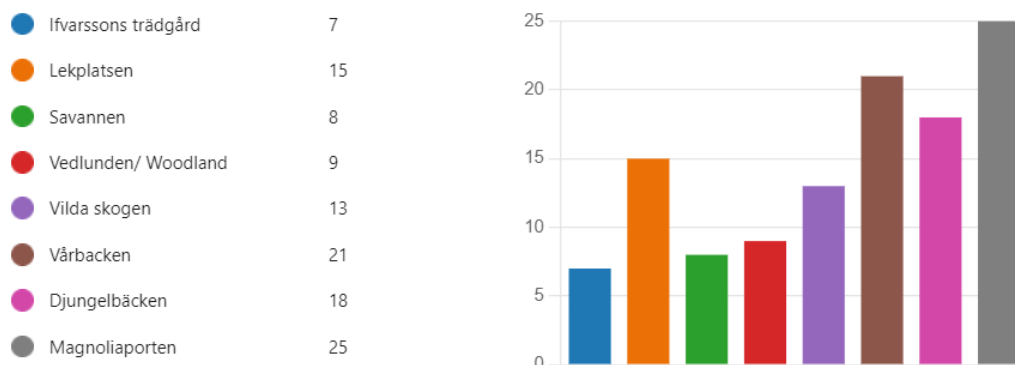

Figur 2 - svar på fråga 1

(16 personer), en gång per månad (12 personer) eller sällan (17 personer). Dessa personer kan ha mindre tid eller intresse för att besöka parken, eller så kan de ha andra platser de föredrar att vistas på (se figur 2).

Andra frågan: Vilken är din favorit del i stadsparken? du kan välja fler svar

Det verkar som att det finns en tydlig hierarki bland de olika delarna av stadsparken i Laholm, baserat på antalet röster. Magnolia porten och Vårbacken har fått flest röster, vilket tyder på att de är de mest populära delarna av parken. Detta kan vara ett tecken på att dessa platser har saker som lockar många besökare, till exempel den vackra blomningen. Djungelbacken, lekplatsen, vilda skogen och vedlunden har också fått en betydande andel röster, vilket indikerar att dessa delar också är uppskattade. Savannen och Ifvarssons trädgård har däremot fått färre röster, vilket antyder på att de inte är lika populära som de andra delarna av parken. (se figur 3)

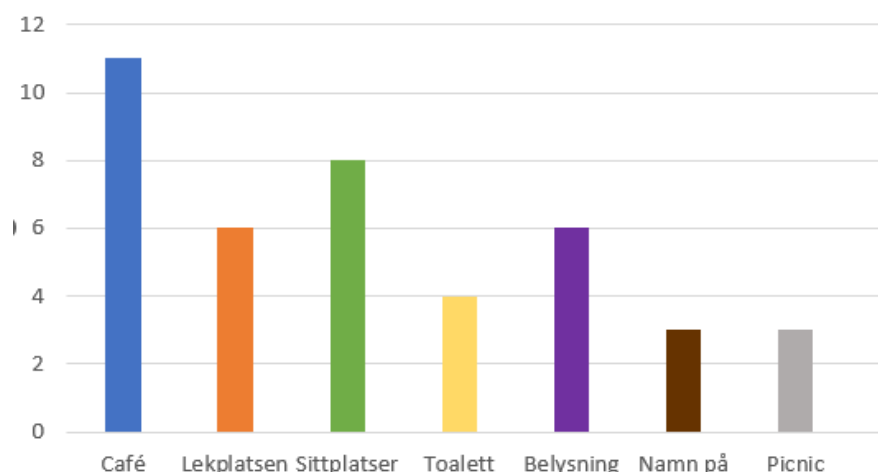
Figur 3 - svar på fråga 2

Tredje frågan: Hur kan parken bli bättre?

Det verkar som att det finns olika önskemål och åsikter kring stadsparken i Laholm. En del personer har önskat sig olika förbättringar, såsom ett café, mer lekredskap, fler sittplatser, toaletter, belysning och information om växterna i parken. Dessa förbättringar kan handla om att göra parken mer tillgänglig och bekväm för besökarna. (Se figur 4)

Det finns också personer som har sagt att de är nöjda med parken som den är, och att den är ”vacker som den är”. Detta kan vara ett tecken på att parken redan har många positiva egenskaper och att den uppfyller många besökares behov och önskemål.

Figur 4 - svar på fråga 3

Figur 4 visar antal kommentarer som de olika delarna fått baserat på att de klassificerats i de redovisade kategorierna. 53 personer svarade på fråga 3. Cafét saknas av 11 personer ” Café på vår/sommar.”. mer sittplatser var också ett önskemål som upprepades 8 gånger ” En toalett till på andra sidan, en café/ sittplatser, mer lekplatser”.

2.3.2 Intervjuer med brukare

Intervjuerna med brukarna genomfördes i parken. Frågorna var förbestämda och det var samma frågor som i enkäten. Totalt genomfördes 10 intervjuer. Fyra av dem var med pensionärer och de hade samma önskemål, vilket var mer sittplatser i parken. Tre intervjuade var föräldrar med små barn, en av dem var nöjd med parken och två tyckte att lekplatsen var tråkig. Resten av de intervjuade brukarna hade inte några önskemål de var nöjda och tycker om parken.

2.3.3 Analys av enkät och intervjun

54 personer svarade på enkäten. En högre svarsfrekvens kan ge mer representativa resultat, men det är fortfarande viktigt att beakta de 54 brukarna och deras åsikter och önskemål. Dessa svar på enkäten och intervjuerna kan bidra till en bättre bild av hur parken används och upplevs och vad brukarna saknar.

Svaren på enkäten och intervjuerna visar att de som svarade besöker parken ganska regelbundet, eftersom majoriteten besöker parken minst en gång per månad. Magnoliaporten verkar vara en populär plats i parken, medan Ifvarssons trädgård inte är lika populär. De mest önskade förbättringarna i parken är café, sittplatser, förbättring av lekplatsen, belysning och en toalett till.

2.4 Skötselplan

Skötselplanen är baserad på Laholms kommuns nuvarande skötselrutiner och skötselbeskrivningarna, Perssons *Skötselmanual 98* (1998), SABO:s *5 steg för att styra skötsel av utemiljö* (2009) och *Skötselmanual för utemiljö* (Horgby & Lindgren, 2011). Målsättningen är att skötselbeskrivningarna ska kunna gälla över tid och att alla som medverkar i skötseln ska kunna använda skötselplanen i sitt arbete.

2.4.1 Skötselprodukter

Stadsparken delas in i 8 olika huvudtyper som i sin tur dels in i 23 olika skötselprodukter. Det bestämdes efter studier av kommunens underlag i form av GIS-karta och en skötselbeskrivning. Kommunens underlag är fortfarande under arbete. Egna turer i parken och platsanalysen hjälpte också till att bestämma de olika skötselprodukterna som finns i stadsparken. Skötselbeskrivningarna av skötselprodukterna är utformade på ett sätt som ska vara enkelt att förstå utan att vara för långt.

1- Gräs

- GR1 Prydnads gräsmatta
- GR2 Bruks gräsmatta
- GR3 Vår äng
- GR4 Långgräs
- GR5 Äng
- GR6 Nässelbacken

2- Träd

- T1 Parkträd

3- Planteringsytor

- B1 Prydnadsbuskage
- B2 Brukbuskage
- R1 Savannen
- R2 Blandad rabatt
- R3 Vildaskogen

4- Naturmark

- N Naturmark-med fältskikt

5- Markbeläggning

- A1 Asfalt
- G1 Grusytor
- F1 Fallunderlag
- Tf Träflis

6- Markutrustning

- Markutrustning
- Belysning
- Flaggor och flaggstänger
- Lekredskap
- 7- Renhållning
- 8- Vattenanläggningar
  - Fontän
  - Damm och bäck

2.4.2 Skötselmanualen

Kartan nedan visar hur stadsparkens olika delar och rum ser ut och var de är placerade (se figur 5). Den visar också de olika skötselprodukterna i parken där varje skötselprodukt har en färg för att lätt kunna hitta skötselprodukten i parken. De röda prickarna visar rummen i stadsparken. Den nya delen i parken innehåller flera olika skötselprodukter som till exempel blandad rabatt, Savannen, vildskogen, äng och gräsmatta. Medan den äldre delen innehåller färre skötselprodukter som bruksgräsmatta, långgräs och olika buskage.

Figur 5 - Karta för stadsparken olika rum och skötselprodukter

Prydnads gräsmatta- GR1

Prydnadsgräsmatta är en gräsmatta med högt prydnadsvärde. Gräsytan ska vara frisk, grön tät och ha ett välvårdat utseende.

Gräsklippning utförs 22 till 28 gånger mellan april och november. Gräshöjden ska vara mellan 4–7 cm.

Putsning kring hinder till lika utseende som gräsmattan, utförs vid varje klippning.

Kantskärning utförs 1–2 gånger per säsong.

Vårstädning utförs innan 1: a maj och innebär uppsamling av löv, grenar, stenar och skräp.

Höststädning utförs senast 30:e november och innebär uppsamling av skräp, löv, grenar, stenar och skräp. Utförs mer än en gång om det behövs.

Luftning och sanddressning utförs årligen.

Gödning och vattning utförs vid behov för att behålla gräsmattan grön och tät under säsongen.

Läge i parken: Ifvarssons trädgård och runda dammen.

Bruksgräsmatta-GR2

Bruksgräsmatta används för vistelse, lek, rekreation och andra aktiviteter. Gräsytan ska ha ett välvårdat utseende.

Gräsklippning utförs 9 till 11 gånger mellan april och november. Gräshöjden ska vara mellan 7–12 cm.

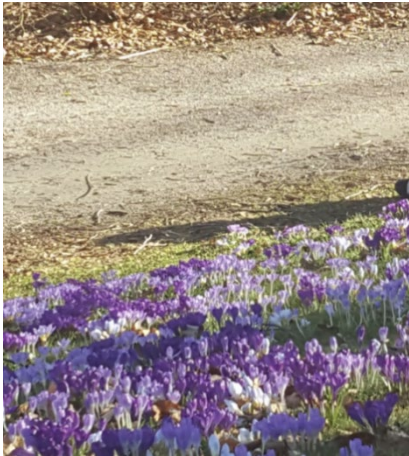
Putsning kring hinder till lika utseende som gräsmattan, utförs vid varannan klippning.

Kantskärning utförs en gång per säsong mot mjuka kanter och en gång varannan säsong mot hårdgjorda kanter.

Vårstädning utförs innan 1: a maj och innebär klippning av löv, uppsamling av grenar, skräp och stenar

Höststädning utförs senast 30:e november och innebär uppsamling av löv, grenar och stenar.

Läge i parken: se kartan

Vår äng GR3

En vårång är en blomsterrik gräsmatta som är planterad med vårlökar och därför ska första klippningen ske senare på våren, inte innan juni.

Gräsklippning utförs 9 gånger mellan juni och november. Första klippning utförs efter att bladen har vissnat ner.

Putsning kring hinder till lika utseende som gräsmattan, utförs vid varannan klippning.

Kantskärning utförs vid behov

Vårstädning utförs innan 1:a maj och innebär uppsamling av löv, grenar, stenar och skräp.

Höststädning utförs senast 30:e november och innebär uppsamling av löv, grenar, stenar och skräp.

Luftning och sanddressning utförs vid behov

Gödsling med benmjöl utförs efter blomningen.

Använd *Trico Garden* för att hålla rådjuren borta.

Läge i parken: Vårbacken

Långgräs-GR4

Avser gräsytor med mellan till högt gräs som sköts med liten resursinsats men den ska ha ett vårdat uttryck.

Gräsklippning utförs 1 till 2 gånger mellan april och november. Gräsklippet lämnas kvar.

Putsning kring hinder till lika utseende som gräset, utförs vid klippning.

Höststädning och **Vårstädning** innebär uppsamling av större samlingar av löv, grenar,

stenar och skräp.

Äng-GR5

Äng är en yta med vacker ört- och gräsvegetation. Biologisk mångfald gynnas av ängen där många insekter är beroende av de blommande örter.

Slagning en gång efter att örterna har fröat sig med ett skärande klippverktyg.

Uppsamling av växtmaterial utförs efter att materialet har legat på platsen minst en vecka för att fröa av sig.

Läge i parken: Fjärilsängen

Nässelfacken-GR6

Betecknar ytorna som är planterade med nässlor för att gynna olika insekter.

Slagning en gång i 2 till 5 år som görs fraserad, så att det varje år finns en del vegetation kvar.

Uppsamling av växtmaterial utförs efter att materialet har legat på platsen minst en vecka för att fröa av sig.

Läge i parken: Utkanten av fjärilsängen

Parkträd-T1

Parkträd betecknar enskilda träd och trädgrupper som är planterade i en gräsmatta eller i en plantering.

Beskärning av stam- och rotskott samt grenar som hänger ut på entrén eller på gångvägen och utgör ett hinder ska utförs.

Beskärning utförs minst var femte år vid lämplig tidpunkt respektive art.

Läge i parken: Hela parken

Prydnadsbuskage-B1

Betecknar buskar som är planterade i grupper och har i första hand ett prydnadsvärde som blomning. Buskagen ska städas och vårdas intryck med en frodig och välutvecklad framtoning.

Ogräsbekämpning utförs vid behov med fokus på kant zoner för att behålla buskagens funktion.

Marktäckning med barkmull utförs vid behov för att hålla marken täckt.

Beskärning ska utföras vid behov för att behålla funktion och avsedda form.

Läge i Parken: se kartan.

Bruksbuskage-B2

Betecknar buskar som är planterade i grupper och har funktion för lek, lä och rumsavgränsning.

Ogräsbekämpning utförs så att buskagen ska se vårdade ut, särskilt vid kanter mot gångvägar och gräsmattor.

Beskärning ska utföras vid behov för att behålla buskagens funktion och avsedda form.

Läge i Parken: se kartan.

Savannen-R1

Savannen är en rabatt med perenner som är planterade i en växtbädd av sand. Växtbädden ska vara fri från organiskt material därför samlas växtmaterialen upp efter klippning.

Ogräsbekämpning utförs så att rabatten inte innehåller störande ogräs, mest vid kanterna, men även större ogräs inne i planteringen.

Nerklippning utförs med ett skärande verktyg tidigt på våren efter att snön har smält men innan krokusarna kommer.

Uppsamling av växtmaterial efter klippningen.

Renovering utförs varannan säsong för en del av rabatten. Renoveringen börjar med plöjning för

den delen som ska renoveras för att bli av med oönskade växter och rotoogräs. Därefter läggs ett sandlager på (ca 20 cm). Fröer och små plantor som passar Savannen sås i den renoverade delen.

Läge i parken: Savannen

Blandad rabatt- R2

Blandad rabatt kan bestå av perenner, buskar och träd. Rabatten har huvudsakligen prydnadsfunktion. Marken ska vara täckt med växter.

Ogräsbekämpning (Mekanisk) utförs så att ogräset inte stör utseendet, ca 10 gånger under säsongen.

Beskärning av buskar och träd utförs vid lämplig tidpunkt respektive art för att hålla rabattens prydnadsfunktion.

Klippning av perenner utförs på våren i samband med vårstädning. Klippta växtdelar fördelas jämnt över rabatten.

Läge i parken: Ifvarssons trädgård, Vedlunden, rabatten vid scenen, Djungelbäcken och magnoliaporten.

Vilda skogen-R3

Vilda skogen representerar den svenska skogen. Den består av ett trädskikt, ett buskskikt och ett fältskikt. Fältskikten täcker bara vissa delar av vilda skogen därför behövs ogräsbekämpning.

Ogräsbekämpning utförs flera gånger under säsong för att hålla större ogräs borta med fokus på kanter mot gångvägar.

Beskärning utförs vid behov av säkerhetsskäl för att undvika skaderisk.

Grenar som hänger ut över vägen skärs bort.

Gallring av större träd och buskar som växer snett eller som skuggar växterna i andra skikt.

Läge i Parken: Vilda skogen.

Naturmark-med fältskikt-N

Betecknar ytorna som inte är anlagda och består av träd, buskar och sly. Ytorna ska se vilda ut.

Skräpplockning utförs en gång per året. Synligt skräp vid kanterna plockas kontinuerligt.

Beskärning utförs vid behov av säkerhetsskäl för att undvika skaderisk. Grenar som hänger ut över vägen skärs bort.

Röjning vid behov, om en enskild art börjar ta över.

Ogräsbekämpning av invasiva arter som gullris ska utföras.

Läge i parken: se karta.

Asfalt- A1

Betecknar ytor som är belagda med asfalt. Det ska upplevas som trivsamt och säkert att använda och att gå och färdas på ytan.

Städning av fasta föremål och gräsklumpar vid behov.

Vinterhållning av snö och is utförs vid behov.

Vårstädning utförs innan 1: a maj och

Höststädning utförs senast 30: a november och innebär uppsamling av löv, grenar, stenar och skräp.

Reparation utförs vid behov

Läge i parken: vid vattentornet

Grusytor- G1

Betecknar ytor som är belagda med naturgrus eller stenmjöl. Ytan ska upplevas som ogräsfri och ska vara jämn, framkomlig och säker att gå på.

Ogräsbekämpning utförs 3–6 gånger per år.

Vårstädning utförs innan 1: a maj och

Höststädning utförs senast 30:e november och innebär uppsamling av löv, grenar, stenar och skräp.

Påfyllning och **Reparation** utförs vid behov så att gången är rak och fylld med material.

Läge i parken: i hela parken. Se kartan.

Fallunderlag- F1

Betecknar ytor av olika materialtyper som fallsand, platsgjutet gummi, gummiplattor och träflis. Materialtypen ska vara godkända som stötdämpande fallunderlag enligt SS EN 1177.

Ogräsbekämpning utförs vid behov så att ytan upplevs som ogräsfri.

Vår (innan 1: a maj) - och höststädning (senast 30:e november): området ska blåsas fritt från löv, kvistar och skräp. Löven läggs i rabatterna.

Påfyllning av materialet vid behov.

Komplettering, reparation utförs i samband med vårstädning. Sand och flis ska djupluckras en gång om året.

Läge i Parken: Lekplatserna.

Träflis- Tf

Betecknar ytor som är belagda med träflis avsett för gångar.

Ogräsbekämpning utförs vid behov så att ytan upplevs som ogräsfri.

Städning och plockning av skräp utförs i samband med ogräsbekämpning.

Vår (innan 1:a maj) - och höststädning (senast 30:e november): området ska blåsas fritt från löv, kvistar och skräp. Löven blåsas mot planteringen.

Påfyllning utförs i samband med vårstädning.

Läge i Parken: Magnoliaporten, vildaskogen, lekplatsen. Se kartan

---

Markutrustning

Betecknar fast och lös utrustning som bänkar, bord, grillar, trappor, konstverk, broar, cykelställ och orienteringstavlor mm.

Markutrustningen ska vara hel och ren.

Rengöring, ytbehandling, oljning och målning utförs vid behov enligt tillverkarens rekommendationer.

Reparation, underhåll och **utbyte** av trasiga utrustning utförs vid behov.

Belysning

Betecknar belysningsarmaturer och ljuskällor som belysningsstolpar och -pollare. De ska stå raka och vara riktade. Ljuskällor ska vara hela och rena.

Kontrollera regelbundet att alla ljuskällor är hela och att stolparna och pollarna är fria från smuts.

Underhåll och felanmälan görs i samråd med kommunens belysningsansvarige.

Flaggor och flaggstänger

Betecknar flaggstänger och flaggor. De ska vara hela och rena och uppfylla sin funktion.

Flaggning efter flaggningskalendern och uppdrag.

Underhåll utförs regelbundet på alla flagglinor. Flagglinor byts var tredje år.

Byte av flaggor utförs regelbundet och de ska alltid vara i bra skick.

Tillsyn varje vecka för att kunna kvalitetssäkra utrusningen

Tvättning av alger och mossa med ett miljövänligt medel.

Lekredskap

Betecknar alla utrustning som används för lek, till exempel gungor, klätterställningar, rutschkanor, sandlådor, fotbollsmål, med mera. Lekplatser utgör viktiga sociala mötesplatser och ska hållas rena. Säkerhet och funktionsduglighet bedöms enligt säkerhetsstandarden SS-EN1176.

Veckotillsyn Utförs en gång per vecka för att kontrollera att lek och andra aktiviteter görs utan fara för säkerheten. Vid akuta fel åtgärdas direkt eller platsen stängs av till felet är åtgärdat.

Funktionskontroll utförs en gång var fjärde månad. Under funktionskontroll utförs en djupare kontroll av lekredskap med smörjning, efterspanning, riktning samt justering

Säkerhetsbesiktning utförs en gång per år (september/oktober) en extern besiktning i enlighet med SS-EN 1176-1 till 7 och skall protokollföras.

Städning utförs efter behov en gång/vecka

Tvättning, rengöring och ytbehandling utförs en gång per år eller vid behov enligt tillverkarens rekommendationer.

Renhållningsutrustning

Betecknar papperskorgar, hundlatriner, källsorteringsbehållare och toaletter. De ska ha ett vårdat intryck och behållaren får inte vara full.

Tömning sker en gång/vecka under växtsäsongen och en gång varannan vecka under vintersäsongen.

Rengöring av behållare görs en gång innan sommaren.

Reparation, byte och riktning utförs efter behov

Toaletten öppnas 1:a maj och stängs 1:a oktober

Städning av toaletten utförs 3 gånger / vecka

under säsong.

Fontän

Betecknar vattenarrangemang som är avsedda för prydnad

Städning utförs vid behov. Det ska upplevas som skräpfritt.

Borttagning av alger utförs vid behov.

Tillsyn av filter och vattenpump utförs en gång per månad

Igångsättning/vårstädning utförs innan 1:a maj och innebär uppsamling av löv, grenar, skräp och stenar. Igångsättning

innebär påfyllning av vatten och provkörning och kontroll av anläggningen.

Avstängning/höststädning Utförs senast 30:e november och innebär uppsamling av löv, grenar, skräp och stenar.

Damm och bäck

Betecknar konstgjorda och naturliga vattenanläggningar där vattennivån varierar beroende på tillströmning av dag- och grundvatten.

Renhållning och städning av främmande föremål och större organiskt material som stora grenar och samlingar av löv vi in- och utlopp utförs vis behov.

Borttagning av alger utförs vid behov.

Röjning av sly eller dylikt efter behov

Dikning utförs vid behov.

2.4.3 Tidsplanen

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Gräs- Gräsklippning												
Gräs - Trimning												
Beskärning - Träd & buskar												
Ogräsbekämpning												
Klippning och uppsamling av ängen												
Klippning och uppsamling av savannen												
Klippning av perenner												
Kantskärning												
Vårstädning												
Höststädning												
Träflis påfyllning												
Veckotillsyn - lekredskap												
Funktionskontroll - lekredskap												
Säkerhetsbesiktning - lekredskap												
Tömning av avfallshållare												
Toalett - Öppning												
Toalett - Stängning												
Fontän - igångsättning												
Fontän - avstängning												

2.5 Utvecklingsidéer

Utvecklingsidéerna bygger på förslag från faktainsamling under arbetet, brukarnas synpunkter, intervjun med stadsträdgårdsmästaren och skötselpersonalen samt platsanalysen.

2.5.1 Skötsel

Åkerfräken

Olika delar av parken har problem med åkerfräken. I vedlunden och Ifvarssons trädgård växer åkerfräken och är synlig. Åkerfräken växer mest mellan de låga perennerna. Skötselpersonalen berättade att de testade att bekämpa åkerfräken både mekaniskt och med HeatWeed. Bekämpning med HeatWeed gav bara direkta resultat och ingen långvarig lösning (Eklund & Wikell 2022).

Liljander (2007) beskriver i sitt examensarbete att åkerfräken är känslig för konkurrens. Dess tillväxt försämras av ökad tillgång till kväve och mindre ljusstillgång där rhizom torrsvikt minskas. Därför är åkerfräken svag när marken är kväverik och när annan vegetation skuggar marken (Liljander 2007).

Förslaget för att minska bekymmer med åkerfräken är att plantera växter som skuggar marken. Vintergröna buskar och perenner kan vara en lösning för beskuggning under hela året. Förslag på växter är *Chamaedaphne calyculata* och ormbunken *Dryopteris clintoniana*. Att gödsla jorden med en kvävegödsling är också en lösning för att minska åkerfräken.

Avskiljande kant

Gräsmattan som finns väster om savannen växer in i Savannen och förstör utseendet samt konkurrerar med andra växter i Savannen. Gräsmattan vid vedlunden växer också in i rabatten.

Det är svårt för skötselpersonalen att hålla gräset borta från planteringen. Kantskärning tar mycket tid och för att spara på skötselarbete kan en kant monteras mellan rabatten och gräsmattan, samt mellan rabatten och grusgången. Detta skulle ge parken ett fint uttryck och minska på skötselinsatser.

2.5.2 Fjärilsängen

Den östra delen av fjärilsängen sköttes som en gräsmatta under några säsonger, och förlorade därför sin karaktär som en äng och blev en gräsmatta istället (Hirtum 2022a). För att återfå sin ursprungliga karaktär måste vissa åtgärder vidtas. Det går inte att så ängsfrön i en gräsmatta och förvänta sig att det ska bli en äng eftersom gräset konkurrerar ut de små plantorna (Naturskyddsförening 2020).

På grund av kontinuerlig gräsklippning har marken blivit mer kväve rik. För att ängens örter ska kunna växa behövs en näringsfattig- och dränerade jord, så därför bör den översta grässvålen schaktas bort (Naturskyddsförening 2020). Därefter bör ett lager av näringsfattig jord eller sand läggas (Naturskyddsförening 2020). Örterna som sås in i ängen ska vara anpassade till de befintliga örterna i fjärilsängen.

2.5.3 Djungelbäcken

I djungelbäcken växer träd som inte har planterats i rummet. Vissa av dessa träd fanns på platsen innan djungelbäcken anlades, medan andra träd har sått sig från frön och vuxit snabbt. De flesta är pionjär- och semipionjärarter som växer fort (Sjöman & Slagstedt 2015). Sjöman och Slagstedt (2015) förklarar att semipionjärarter behöver skydd från annan vegetation när de är små, eftersom de är känsliga för konkurrens och frost. De semipionjär träd som till exempel *Acer pseudoplatanus* har fått skydd av vegetationen i djungelbäcken och sedan vuxit mot ljuset. Eftersom de växer snabbt tar de över platsen där andra arter med stora blad och speciellt utseende skulle ha vuxit för att ge djungelbäcken sin karaktär. Därför börjar djungelbäcken förlora sin karaktär där *Acer pseudoplatanus* växer bättre och mer än till exempel *Picea breweriana*. De flesta arterna i djungelbäcken trivs i halvskuggigt läge (Laholms kommun, 2019). Att gallra de snabbväxande träd ger andra arter chans att få solljus och växa. Det är viktigt att vara försiktig vid gallring för att de flesta arterna i djungelbäcken vill inte ha starkt ljus.

2.5.4 Den äldre delen

I den äldre delen i parken finns äldre *Fagus sylvatica* och andra träd. Dessa träd är skyddsvärda enligt GIS underlaget. Träden är viktiga för att bevara den befintliga biologiska mångfalden (Naturvårdsverket, u.å). Äldre träd har en större risk att dö på grund av sjukdomar, skador eller väderförhållande därför är det viktigt att komplettera de äldre träden med unga träd. För att inleda successionen föreslås att plantera sekundära träd som till exempel *Fagus sylvatica* och *Quercus robur*.

2.5.5 Lekplatsen

Jansson och Andersson (2018) skriver i sin artikel att kvalitén på lekplatsens miljö påverkar barnens lek och aktiviteter. De menar att en miljö med stor variation och

olika naturelement som träd och buskar har stor betydelse för lekvärdet. I deras artikel redovisar de en undersökning där 10 lekplatser bedöms och de naturinspirerade lekplatserna fick högre betyg än de lekplatser som var baserade på säkerhet (Andersson & Jansson 2018).

Lekplatsen i stadsparken har stora kvalitéer där barnen har tillgång till stor yta och olika naturelement som träd och hasselbuskarna på backen mellan den nedre delen av lekplatsen och den högre delen. Dessa kvalitéer kan utvecklas genom att ta bort växter i fält och buskskiktet som kan vara hinder för lek och aktiviteter, till exempel rosor och brännässlor. I enkäten och intervjuerna med brukare har en del svarat att de vill ha mer lekredskap på lekplatsen. Någon har också skrivit ”Bättre lekplats för alla barn även de med funktionsnedsättning!!!”. Vid egen bedömningen av lekplatsen ansågs att lekredskapen inte passade alla åldrar eftersom de flesta lekredskap passar mer yngre barn som fjädergungan, sandlådan, gungbrädan och lekställningen. Kompisgungan och linbanan är mer för äldre barn, men det är begränsad variation.

Tillgänglighet för barn med funktionsnedsättningar är också begränsad. Gummiplattorna under gungorna och fram till sandlådan gör det tillgängligt, men det finns inte lekredskap som passar barn med funktionsnedsättningar. För att göra lekplatsen mer tillgänglig för alla barn oavsett ålder eller funktionsnedsättning bör den kompletteras med andra lekredskap. Ett sandbord som placeras nära kanten av sandlådan så att barn med rullstol kan nå den via gången med gummiplattor ökar lekplatsens kvalitet. En klätterställning eller ett annat lekredskap som är anpassad för äldre barn gör lekplatsen mer attraktiv för barn i fler olika åldrar.

2.5.6 Café:

”Caféet” i stadsparken är egentligen inget café, utan en restaurang. Enkäten visar att 11 personer av 54 saknar ett café i parken. De vill ha ” Trevliga små caféer eller ställe där det servas något enkelt”. Om den befintliga restaurangen kan servera kaffe och bullar skulle det uppfylla brukarnas önskemål.

2.5.7 Sittplatser

I stadsparken finns bara 10 bänkar, och en del av dem är alltid blöta och otillgängliga. Vissa av bänkarna är placerade på olämpliga platser, till exempel finns det en bänk i den östra gången där marken lutar mycket och man kan bra se en klippt häck när man sitter på den (se figur 6). Enligt enkäten har flera personer tyckt att det

Figur 6 - En bänk i stadsparken

saknas sittplatser i parken och till exempel önskat ” Mer sittplatser för fika”. Det ska finnas tillräckligt sittplatser både för att ha en kort vilopaus och längre vilopaus (Stockholm stad, Markkontoret, 2006). Därför är det viktigt att tänka på sittplatserna i parken och se till att antalet ökas och att bänkarna är mer tillgängliga och hållbara.

2.5.8 Magnoliaporten

Enligt enkäten är Magnoliaporten älskad av många brukare och har fått flest röster. Under våren och försommaren blommar magnoliorna i olika färger, vitt, gult och rosa. Efter att magnolian har blommat över börjar *Lysimachia clethroides* blomma och bilda en vit matta under magnolia träden. På hösten sticker *Euonymus alatus* ut med sina fina höstfärger i Magnoliaporten. På vintern är det inte så mycket att se i magnoliaporten, men en vintergrön växt skulle göra platsen ännu vackrare även vintertid. Ett förslag på en vintergrön växt som skulle passa i Magnoliaporten är *Taxus baccata 'Fastigiata'*. Dess mörkgröna färg fungerar bra som en bakgrund till blommorna, och dess pelarform blir en fin kontrast till magnolias form, vilket ökar platsens estetiska värde.

Diskussion

I diskussionen tas de olika frågeställningarna upp och diskuteras med utgångspunkt från syftet att utforma ett förslag på skötselplan och utvecklingsidéer för stadsparken i Laholm.

3.1 Hur utformas skötselplanen på bästa sätt för att vara till nytta i personalens skötselarbete?

Att ha en skötselplan är ett viktigt verktyg för att strukturera och förbättra skötselarbetet på ett område. Genom att beskriva målen för området och de åtgärder som krävs för att uppnå dessa mål, kan man säkerställa att alla involverade parter har en gemensam förståelse av vad som ska uppnås och hur det ska göras (Boverket 2019b).

SABO (2009) skriver att en gemensam skötselplan kan också hjälpa till att säkerställa att alla åtgärder som vidtas är i linje med det övergripande målet för området. Detta kan leda till en mer effektiv och hållbar skötsel, eftersom alla involverade parter har en gemensam strategi att följa (SABO, 2009). Att ha ett gemensamt mål att arbeta mot kan också bidra till att skapa en starkare teamkänsla och öka motivationen hos den anställda personalen. Detta kan i sin tur leda till en ökad kvalitet på skötselarbetet och en mer positiv upplevelse för besökarna. Eklund och Wikell (2022) nämnde att skötselpersonal vid tillfälle klippte en del av Vårbacken innan lökbladen hade vissnat ner, vilket ledde till att blomningen i den delen blev svagare. Kommunen planterade om den delen med nya lökar och knölar för att få tillbaka den rika blomningen igen (Eklund & Wikell 2022). Om skötselpersonalen hade haft en skötselplan med gemensamma mål och kvalitéer skulle sådana misstag kunna undvikas.

Samtidigt kan det finnas begränsningar och utmaningar med att använda skötselplaner. Det kan till exempel vara svårt att enas om ett gemensamt mål och välja lämpliga åtgärder, speciellt om det finns olika intressen och synpunkter involverade. Det kan också vara svårt att mäta och utvärdera resultatet av skötselplanen, och att säkerställa att den följs effektivt av den anställda personalen. Sammantaget är en skötselplan ett viktigt verktyg för att strukturera och förbättra skötselarbetet, men det är också viktigt att överväga eventuella begränsningar och säkerställa att den används på ett lämpligt sätt (Boverket 2019a).

I skötselbeskrivningen för Laholms stadspark i detta examensarbete har det strävats efter att säkerställa en hög kvalitet på parken genom att ange tydliga riktlinjer för skötselarbetet. Målet är att skötselbeskrivningen ska bidra till att uppnå denna ambition. Enligt Persson (2008) är det viktigt att personalen får tillgång till och använder skötselbeskrivningen, men det har inte ännu skett inom organisationen så det är svårt att avgöra hur väl den kommer att fungera. För att få en uppfattning om detta har skötselbeskrivningen visats för stadsträdgårdsmästaren och en medarbetare ur skötselpersonalen där frågor ställts vad de tycker om utformningen. Eklund och Hirtum (2022) tyckte att den i stort sett borde fungera bra och att den är tydlig nog för att kunna följas upp. De menade att utbildad personal inte på egen hand kan utföra alla skötselåtgärder i stadsparken med hjälp av denna skötselbeskrivning eftersom vissa delar i stadsparken är ovanliga och kräver utbildad personal, till exempel för att rensa ogräs i Savannen eller i Vedlunden. Det finns dock många skötselåtgärder som kan utföras av utbildad skötselpersonal, som till exempel gräsklippning (Eklund & Hirtum 2022).

Innan beskrivningen använts i praktiken är det svårt att veta hur väl den fungerar, men baserat på det systematiska upplägget som förankrats i litteratur och den respons som personalen gett bör det finnas goda chanser att den kan komma till nytta i personalens skötselarbete.

3.2 På vilket sätt kan Laholms stadspark skötas och utvecklas för att behålla sin karaktär och funktion?

Det är viktigt att följa upp skötselplanen för att stadsparken i Laholm ska behålla sin karaktär och funktion. Skötselplanen har som syfte att ha ett gemensamt mål för parkens kvalitet, och det är genom att genomföra de skötselåtgärder som beskrivs i den som målen uppfylls. Genom att följa upp skötselplanen kan man säkerställa att stadsparken fortsätter att vara en välkomnande och välskött plats för alla som besöker den.

Vid beskrivning av skötselåtgärderna i arbetet har ytans mål och kvalité varit i åtanke, till exempel prydnadsgräsmattan ska ha ett prydnadsvärde där gräsmattan ska vara grön och frisk (Persson 1998). Därför står det i skötselbeskrivningen att prydnadsgräsmatta ska vattnas och gödslas för att kunna hållas grön och frisk, trots att Eklund och Hirtum (2022) berättade att de inte vattnar eller gödslar prydnadsgräsmattan.

Vissa delar i stadsparken är unika som till exempel Savannen som behöver vissa skötselåtgärder för att behålla sin karaktär. Savannen kan inte skötas som en vanlig

perennrabatt och därför beskrivs den som en egen skötselprodukt. Att samla upp växtmaterialet efter klippning av Savannen och att samla upp löven på hösten är viktigt för att undvika förmultning av växtmaterial i sanden och för att hålla sandbädden näringsfattig. Om växtmaterialet lämnas kvar på savannen som en vanlig perennrabatt ändras Savannens karaktär på grund av den ökade näringen i sandbädden.

Det är också viktigt att ta hänsyn till de utvecklingsidéer som rekommenderades i arbetet, eftersom de kan bidra till att stadsparken förblir en viktig plats för människor att besöka och njuta av.

Utvecklingsidéerna är förslag som baseras på olika källor och insamling av information. Dessa idéer kommer från faktainsamling under arbetet, brukarnas synpunkter, intervjuer med stadsträdgårdsmästaren och skötselpersonalen samt en platsanalys. Allt detta kan vara användbart för att komma fram till idéer som kan vara lämpliga att utveckla vidare.

Utvecklingsförslag för att hålla åkerfräken borta baseras på intervjun med skötselpersonalen som beskrev problemet med åkerfräken, platsanalysen och litteraturstudien som ledde till ett förslag som kan lösa problemet. Andra utvecklingsidéer baseras på brukarnas åsikter som till exempel önskemål om fler sittplatser och mer lekredskap.

Det är viktigt att samla in information från olika källor för att få en heltäckande bild av hur en plats kan utvecklas. Detta kan innebära att man tar hänsyn till olika perspektiv, såsom brukarnas önskemål, skötselpersonalens erfarenheter och stadsträdgårdsmästarens expertis. Randrup och Persson (2009) beskriver att arbetet med förvaltning av offentliga grönområde i organisation-brukare-utemiljömodell. Modellen visar relationerna mellan den fysiska utomhusmiljön (parken), förvaltaren (kommunen) och användarna av grönytor (brukare) (Randrup & Persson 2009). Genom att involvera alla parter i planering och skötsel av grönytor kan man säkerställa att allas behov beaktas och skapa en miljö som är tillgänglig, säker och välskött.

Efter att ha samlat in information från olika källor har utvecklingsidéer för parken presenterats. Dessa idéer kan kompletteras med andra förslag som kan vara relevanta för utvecklingen av parken. Vid valet av utvecklingsförslag har de viktigaste och mest angelägna delarna prioriterats, baserat på intervjuer med skötselpersonalen och stadsträdgårdsmästaren, enkätresultat och platsanalys.

Samtidigt är det möjligt att det finns andra viktiga aspekter som inte har tagits med i arbetet. Om den föreslagna skötselplanen och utvecklingsidéerna används finns det enligt ovanstående diskussion goda grunder att förvänta sig att parkens funktioner bibehålls och att den utvecklas i riktning mot brukarnas önskemål.

3.3 Vad tycker brukarna om Laholms stadspark och hur kan deras önskemål uppnås?

Det är intressant att vissa brukare har olika åsikter och önskemål om parken. Det kan till exempel vara så att de personer som önskar förbättringar har andra intressen eller behov än de personer som är nöjda med parken som den är. Det kan också vara värt att titta på vilka personer som önskar förbättringar och om det finns några gemensamma drag mellan dem. Genom att analysera svaren på enkäten kan man få en bättre förståelse för vad besökarna önskar och varför. De mest upprepade önskemålen är ett café, förbättring av lekplatsen, fler sittplatser, toaletter, bättre belysning, namn på växter och plats för picknic. Många har också svarat att parken är bra som den är och att de är nöjda med den ” Vacker som den är.”, ” Är nöjd” och ”Parken är fin som den är!”. Det kan vara också mycket intressant att undersöka vad brukarna tycker om stadsparken efter att utvecklingsidéerna har gjorts. Detta kan ge viktig feedback på om utvecklingsförslag har uppnått sin avsedda effekt och om det finns några ytterligare förbättringar som kan göras. Genom att ta reda på vad brukarna tycker om stadsparken efter förbättringar kan man också få en bättre förståelse för vad som är viktigt för dem när det gäller parken och dess användning. Detta kan vara till hjälp för att komplettera skötselplanen och utvecklingsidéerna, eftersom det kan ge viktig information om vad som behöver fokuseras på i arbetet med att förbättra och utveckla parken.

Genom att genomföra utvecklingsidéer och skötselplanen som baseras på vad brukarna efterfrågar kan man säkerställa att parken uppfyller de önskemål som brukarna efterfrågar. Detta kan bidra till att öka användningen av parken. Det är också viktigt att alltid se till vad brukarna efterfrågar i parken och vad de saknar, eftersom det kan ge viktig feedback på vad som behöver fokuseras på i arbetet med att förbättra och utveckla parken. Genom att ta hänsyn till brukarnas åsikter och önskemål kan man skapa en park som är användbar och uppskattad av alla som besöker den.

Det finns en mängd olika metoder som kan användas för att ta reda på brukarnas åsikter. Enkäter är ett bra verktyg för att samla in information från en stor grupp människor på en gång. Enkäten kan antingen skickas ut via brev, e-post eller så kan man samla in svar genom att lägga ut enkäten online. Enkäten i arbetet lades ut i två Facebook-grupper för att nå många brukare och ambitionen fanns att lägga

enkäten även på Instagram, som används mer av yngre än Facebook. Vid kontakt med ett konto som heter Visitlaholm och drivs av turismenheten i Laholms kommun för att lägga enkäten på deras konto blev svaret tyvärr att det inte var möjligt. Fler svar och yngre respondenter kunde bidra till en bredare bild av uppfattningen om parken. Intervjuer är också en metod som ger en djupare förståelse för brukarnas åsikter och upplevelser eftersom man kan diskutera med brukarna och förstå deras åsikter ännu bättre. Intervjuer med några brukare i parken har bidragit med en bättre förståelse för vad de tycker om parken och vad de saknar. Man kan också samla en grupp människor och diskutera deras åsikter och önskemål för att få en bredare perspektiv på brukarnas åsikter genom gruppdiskussioner. Jag skulle göra det med en grupp människor som är intresserad av växter och trädgård, vilket skulle ge mig mer förståelse kring hur de som är intresserad av gröna miljöer tycker om parken. Observationer av hur brukarna använder parken ger också en bättre förståelse för deras behov och önskemål. Att utföra en observation var inte lätt i det arbete på grund av några anledningar som vädret och mörkret i kvällar. Dessutom finns ingen plats som man kan se hela parken ifrån.

Förhoppningsvis har de använda metoderna för att fånga brukarnas uppfattningar fångat de viktigaste frågorna, men fler metoder och fler tillfrågade brukare skulle ytterligare öka tillförlitligheten i det resultat som nu finns beskrivet i arbetet.

Slutsats

Att ta fram en skötselplan är en viktig strategi för att strukturera och förbättra skötselarbetet i en park eller annan grönyta. Det innebär att man beskriver målen för området och de åtgärder som krävs för att uppnå dessa mål. En skötselplan kan bidra till en mer effektiv och hållbar skötsel, eftersom den ger en uttalad gemensam strategi att följa. En skötselplan kan också öka motivationen hos den anställda personalen och leda till en ökad kvalitet på skötselarbetet. Det kan dock finnas begränsningar och utmaningar med att använda en skötselplan, som att det kan vara svårt att enas om ett gemensamt mål och välja lämpliga åtgärder. Det kan också vara svårt att mäta och utvärdera resultatet av skötselplanen och att säkerställa att den följs effektivt.

Det är viktigt att följa upp skötselplanen för Laholms stadspark för att behålla dess karaktär och funktion. Det är genom att genomföra de åtgärder som beskrivs i skötselplanen som målen uppnås. Att samla in information från olika källor och involvera olika intressenter är också viktigt för att komma fram till lämpliga utvecklingsidéer för platsen. Dessa idéer kan bidra till att stadsparken fortsätter att vara en viktig plats för människor att besöka och njuta av. Det är också viktigt att överväga eventuella begränsningar och säkerställa att skötselplanen används på ett lämpligt sätt.

Det finns olika åsikter om parken, med vissa personer som är nöjda med den som den är medan andra vill se förbättringar. Det är viktigt att samla in feedback från brukarna och analysera den för att få en bättre förståelse för vad de önskar och varför. Enkäter är en bra metod för att samla in information från en stor grupp människor, men det kan också vara bra att använda andra metoder som intervjuer och gruppdiskussioner för att få en mer djupgående förståelse. Det kan också vara bra att undersöka vad brukarna tycker om parken efter att förbättringsåtgärder har genomförts, för att se om de har uppnått sin avsedda effekt och om det finns ytterligare förbättringar som kan göras. Genom att ta hänsyn till brukarnas åsikter och önskemål kan man skapa en park som är användbar och uppskattad av alla som besöker den.

Referenser

5.1 Publicerade källor:

- Boverket (2019a). *Följ upp och återkoppla*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/forvaltning/folj-upp/> [2022-12-27]
- Boverket (2019b). *Styr med skötselplanen*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/forvaltning/skotselplanen/> [2022-11-17]
- Boverket (2022). *Det ska finnas plats för livet i en tät stad*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/fortatning-av-stader/> [2022-11-10]
- Bryman, A. & Nilsson, B. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan. Stockholm: Liber.
- Dalen, Kärnekull, B., & Kärnekull, E. (2015). *Intervju som metod* (2., utök. uppl.), Malmö: Gleerups utbildning.
- Du vet att du är från Laholm om..* [Facebook]. <https://www.facebook.com/groups/266791710127447> [2022-12-15]
- Haggren, B (2012). *Mästarrabatten 2013. VEDLUNDEN – den dynamiska dungen av Pete Gaunitz*. Växtforum <https://vaxtforum.se/wp-content/uploads/2018/11/Folder-2013.pdf> [2022-12-17]
- Horgby, C. & Lindgren, L. (2011). *SKÖTSELMANUAL FÖR UTEMILJÖ, KAP 4*. Familjebostäder i Göteborg
- Jansson, M & Andersson, C. (2018) *Lekplatsers kvalitet - Verktyg för värdering och utveckling*. [Faktablad]. Alnarp: Tankesmedjan movium. <https://pub.epsilon.slu.se/27750/1/jansson-m-et-al-220510.pdf> [2022-12-26]
- Jansson, M. & Randrup, T.B. (2020). *Urban open space governance and management*. Abingdon, Oxon, Routledge.
- Karlsson, R, Gunnarsson, U, Paulison, T, Palmkvist, S, Persson, I (2021). *Gamla Laholm 2022*. Trydells Laholm.
- Korn, P. (2012) *Peter Korn's Trädgård - Odling på växternas villkor*. Peter Korn. Möndal.
- Laholms kommun (2019). *Stadsparken Mästerverket i Laholm*. [Broschyr]. Laholm: Laholms kommun. https://www.laholm.se/globalassets/upload/kommunstyrelse/planeringskontor/driftenheter/parker/broschyr_stadspark_a5_webbsidan_80sidor_20200722.pdf [2022-12-09]
- Laholms kommun (2020). *Om kommunen*. <https://www.laholm.se/om-kommunen/> [2022-11-03]
- Laholms kommun (2021a). *Laholms kommuns organisation*. <https://www.laholm.se/om-kommunen/organisation/> [2022-11-22]

- Laholms kommun (2021b). *Samhällsbyggnadsnämnd*.
<https://www.laholm.se/globalassets/upload/samhallsbyggnadsnamnd/namndsplan-samhallsbyggnadsnamnden-2021.pdf> [2022-12-10]
- Laholms kommun (2022a). *Guidad tur i Stadsparken*.
https://www.laholm.se/bo_miljo_trafik/parker-och-lekplatser/guidad-tur-i-stadsparken/ [2022-11-09]
- Laholms kommun (2022b). *Samhällsbyggnadsförvaltningen*. <https://www.laholm.se/om-kommunen/organisation/samhallsbyggnadsforvaltningen/> [2022-11-21]
- Liljander, P. (2007). *Några vanliga ogräs: en litteraturstudie av arternas biologi samt förebyggande och direkta kontrollåtgärder*. (Examensarbete). Sveriges lantbruksuniversitet. Växtproduktionsekologi.
https://stud.epsilon.slu.se/12013/1/liljander_p_171113.pdf [2022-12-06]
- Lindholst, A. C. (2008). *Improving contract design and management for urban green-space maintenance through action research*. *Urban Forestry & Urban Greening*, 7(2), 77-91.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1618866708000083> [2023-01-06]
- Lindholst, A. C., van den Bosch, C. C. K., Kjøller, C. P., Sullivan, S., Kristoffersson, A., Fors, H., & Nilsson, K. (2016). *Urban green space qualities reframed toward a public value management paradigm: The case of the Nordic Green Space Award*. *Urban Forestry & Urban Greening*, 17, 166–176.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1618866716301455> [2023-01-06]
- Naturskyddsförening (2020). *Från gräsytor till ängar Rapport En praktisk handledning för kommuner och andra med stora grönytor i urbana miljöer*.
https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2021/05/11102924/fran_grasytor_till_angar_2020_07_06.pdf [2022-12-01]
- Naturvårdsverket (u.å.). *Samråd om åtgärder på särskilt skyddsvärda träd*.
<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/samhallsplanering/samrad-om-atgarder-pa-sarskilt-skyddsvarda-trad#E-1322089993> [2022-12-19]
- Persson, B. (1998). *Skötselmanual 98*. Alnarp: Movium, Gröna fakta, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).
https://slunik.slu.se/kursfiler/LK0354/10102.2021/Persson_1998.pdf [2022-11-19]
- Persson, B., Kristoffersson, A. & Fors, H. (2009). *Skötselmanual för bostadsgårdar*. Alnarp: Movium, Sveriges lantbruksuniversitet SLU.
<https://pub.epsilon.slu.se/28085/1/persson-b-et-al-220527.pdf> [2022-11-20]
- Randrup, T. B., & Persson, B. (2009). *Public green spaces in the Nordic countries: development of a new strategic management regime*. *Urban Forestry & Urban Greening (Science Direct, Nr 8)*, ss. 31-40.
<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2008.08.004> [2022-12-22]
- SABO. (2009). *5 steg för att styra skötsel av utemiljö: den perfekta handboken för förvaltare av utemiljö*. Stockholm: Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO).

- Sjöman, H. & Slagstedt, J. (2015). *Träd i urbana landskap*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Sveriges geologiska undersökning (SGU) <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-jordarter-25-100.html> [2022-11-10]
- Trost, J. & Hultåker, O. (2016). *Enkätboken*. femte upplagan. Lund: Studentlitteratur. *Vad händer i Laholm med omnejd?*. [Facebook].
<https://www.facebook.com/groups/351247838298468> [2022-12-15]
- Växtforum (u.å.). *Om Mästarrabatten*. <https://vaxtforum.se/om-mastarrabatten/> [2022-12-19]

5.2 Muntliga källor

- Eklund, I. & Wikell, E. (2022) Skötselpersonal. Laholms kommun. (den 14 november 2022) R. Allababidi, intervjuare.
- Hirtum, J. (2022a) Stadsträdgårdsmästare. Laholms kommun. (den 25 oktober 2022) R. Allababidi, intervjuare.
- Hirtum, J. (2022b) Stadsträdgårdsmästare. Laholms kommun. Email. (den 14 november 2022).
- Eklund, I. & Hirtum, J. (2022) Skötselpersonal och Stadsträdgårdsmästare. Laholms kommun. (den 20 december 2022). R. Allababidi, intervju

5.3 Figurförteckning

- Figur 1- Lantmäteriet (2022) Laholm. SWEREF 99 TM, RH 2000. Karta [Kartografiskt material] <https://minkarta.lantmateriet.se> [2022-12-07]

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.